

Morbis medemur nec trascimur!

Izrek Seneke ml. pove: boleznj je treba zdraviti, ne pa jeziti se nanje. Po domače bi rekli: ne kliči hudiča!

Primerjava let 1945 in 1990 nam pove, da je bil leta 1945 poražen totalitarni nacionalsocializem. Zmagal je totalitarni titoizem. Začel je revolucionarni prevrat, v katerem je uničil demokracijo, skušal je uničiti zasebno lastnino, zasebno gospodarsko pobudo, kmetstvo, vere in cerkve, dolgoročno in sistematično je kratil temeljne človekove pravice. To je bil bolj zločin nad mirom kot razvoj miroljubne družbe. Titoizem je iz stalinistične faze prešel v samoupravno. Tudi v njej ni bil gospodarsko, politično in kulturno nič bolj uspešen kot drugi komunistični sistemi. Z razpadom komunističnih sistemov v sovjetskem vplivnem polju je propadel tudi titoizem. Leto 1990 je torej poraz titoizma in zmagata demokracije.

Tako v spominskem letu 2015 slavimo tako zmago kot poraz titoizma, tako poraz kot zmago demokracije. Vendar osvobodilno leto, leto osvoboditve še od tretjega totalitarnega sistema je leto 1991.

Bilo je sedemdeset let miru, vendar smo do leta 1991 živeli v sistemu, ki je gradil na nasilju in permanentni revoluciji. In nasilje je bilo poraz titoizma. Revolucija pa ni uspela.

Zato je vzpostavitev in nadaljevanje dialoga o tem, kako si bomo še naprej zagotovili mir in v kakšnem miru želimo živeti, temeljno vprašanje dolge slovenske tranzicije iz totalitarizma v demokracijo.

Prav v Reporterju smo lani prvič javno predstavili državljansko pobudo Resnica in sočutje, ki prispeva k miroljubnemu, strpnemu, na resnici in sočutju temelječemu sožitju slovenske družbe, vzpostavljanju iskrenega, varnega in enakopravnega dialoga. Pobuda družji ljudi, ki želijo opraviti častno delo za javno dobro. Zastojkarstvo tega projekta je njegovo izhodišče, letos pa smo pripravili izjemno kakovostne prireditve, pogovore, razstave, objave, predloge ...

Videli smo že retrospektivo slovenskih filmov s tematiko vojne in revolucije, vsi obsojajo tako vojno kot revolucionarno nasilje. Bilo je več odmevnih okroglih miz, predvajanih tudi po radiu in televiziji. Slikarska razstava Veš svoj dolg, Antigona je dočakala že tretjo odprtje pred več sto obiskovalci v prostorih nekdanjega uršulinskega samostana v Škofji Loki. Dopolnjena je z likovnimi deli škofjeloških umetnikov, z razstavo izbranih predmetov žrtev iz rova sv. Barbare v Hudi jami in projekcijo dokumentarca Teta Mara.

Ženski delež v pobudi Resnica in sočutje je izjemen. Romana Bider vodi in razvija pobudo Vseposvojitvev – osebno posvojitvev žrtev zla med drugo svetovno vojno in po njej. S posvojitvijo žrtve postanemo varuhi spomina. Pobuda je prišla v javnost in zbudila srčen in ganljiv odziv. Romana je posvojila osebo, ki ji »s svojim življenjem in smrtjo prinaša neko sporočilo. Vabi me, naj ob njej razmišljam o skrivnostih bivanja. Na njeno usodo bi rada dala odgovor s svojim življenjem. Prosim jo, naj me iz ne-

bes spremlja, da ob spominu nanjo uresničim tisto, kar dobrega spi v meni. Z najino povezanostjo bo na poseben način še naprej izžarevala sled, ki jo je pustila v svetu. Ni sem še poiskala njenega groba in poskrbela za darovanje svete maše zanj, a bom.«

Odlično so na poti tudi golobi miru, ki jih je s klekljaricami ustvarila Tanja Oblak. Izšla je že lična knjiga, v kateri sporoča, da je »70 klekljaric iz 70 slovenskih mest sklekjalo 70 tridimenzionalnih golobov, ki pomenijo 70 let miru od konca 2. svetovne vojne. Vsaka klekljarica je za izdelavo porabila približno 25 ur, to skupaj pomeni 1750 ur dela. Iz petih čipk (2 x krilo, 2 x trup in rep) je bilo treba sešiti tridimenzionalnega goloba. Za šivanje sem porabila približno 60 ur. Golobi so umeščeni v prenosljivo umetniško instalacijo, ki s črno-belimi kontrastom ponazarja temo in svetlobo tega sveta. Tesnoba, ki jo najprej začutimo, ko se postavimo na zemljo v notranjosti instalacije, izgine ob pogledu na klekljane golobe, ki simbolizirajo mir in upanje. Šele ko dosežemo notranji mir, lahko prispevamo tudi k miru v naši okolici in svetu.«

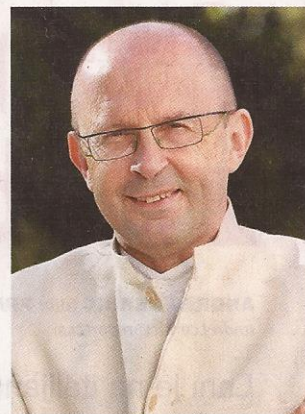
Sporočilo golobov za mir je poudarila dr. Katarina Kompar Erzar, saj je »sedemdeset zavozlanih niti, sedemdeset src in brezštevne ure sedenja in razmišljanja, solz in olajšanja pripeljalo do edinstvene umetnine in hkrati z njo do številnih novih zgodb, poslavljanja ter razkritja iz strahu dolgo zamolčanih družinskih skrivnosti, ki je prineslo svež, bolj čist in prosojen pogled na sedanost in prihodnost. Krivice in travme, ki so nastale v odnosih sovražstva in nasilja se lahko preoblikujejo in ozdravijo samo v vztrajnem grajenju novih odnosov čustvene varnosti in sočutja.

Ko se v hrepenenju po miru in želji po odpuščanju zbere sedemdeset mater, hčera, žena in sester, nastane edinstven čustveno varen in topel prostor, v katerem vsakdo lahko izjoka krivice, ki so zaznamovale njegovo preteklost, sprejme bolečino te preteklosti in s tem dobi nazaj svojo življenje in svojo prihodnost ter prihodnost svojih otrok.«

Katarina, uršulinke in mnogi sodelavci s sakralnim abonmajem pripravljajo 27. maja ob 19.30 v Slovenski filharmoniji slavnostni koncert z naslovom Rože sočutja, na katerem bosta izvedena Fauréjev Rekvjem in novo delo Slovenski vojni rekvijem skladatelja Andreja Missona. Nastopil bo zbor Consortium musicum z dirigentom Gregorjem Klančičem ter Simfonični orkester RTV Slovenija, ki bo koncert tudi posnela.

Veliko spravno dejanje pripravlja novomeška škofija 30. maja na Zaplazu. Po maši bo »blagoslov pomnika v neposredni bližini cerkve: betonskega križa in kamnite posode pod njim. Predstavniki mladih bodo vanjo s posebnim obredom vsuli prgišče zemlje iz 28. krajev, kjer so pred 70 letih trpeli naši ljudje na eni ali na drugi strani. Imena teh 28 simbolnih krajev trpljenja in smrti bodo napisana na kamnitem obođu okoli posode. V celoto jih bo povezoval napis Resnica in sočutje.«

Poglejte golobe miru, bodite posvojitelji in varuhi spomina, pridite na koncert, razstavo in počastite spravnemu spomeniku na Zaplazu. ■

Jože Dežman
zgodovinar

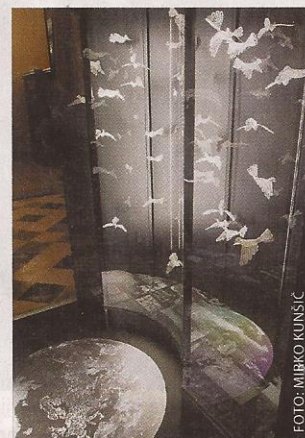

FOTO: MIRO KUNŠIČ

Kolumne izražajo stališča avtorjev in ne nujno uredništva Reporterja.